

Становище на ЕСАЛП за изкуствения интелект

[Европейският съвет на асоциациите на литературните преводачи](#) наблюдава бързо променящата се картина с използването на генеративен ИИ в издателската индустрия, прави свои проучвания по този въпрос и подписва съвместни изявления със сродни организации. В условията на продължаващи разисквания ето какви са нашите убеждения и искания.

Никой да не бъде пренебрегван: нашите правни изисквания

- *Литературният превод съществува чрез разрешение за ползване, възнаграждение, прозрачност*
Всяко използване с комерсиална цел на материали, защитени с авторски права, в това число за обучение на ИИ, трябва да бъде договорено с автора, като той да има право на отказ.
- *Прозрачност както при създаването, така и при разпространението на литературни произведения*
Изискванията за прозрачност към компаниите, работещи с ИИ, трябва да бъдат прилагани строго. Също така, ако се планира използването на генеративен ИИ в който и да е момент от издателския процес, това трябва да бъде ясно посочено в крайния продукт. Освен това всеки участник в производствената верига трябва да носи отговорност за използването от своя страна на ИИ и да получава справедливо възнаграждение за работата си.
- *Да няма обществено финансиране за издания, при които е използван генеративен ИИ*
Обществените политики са от решаващо значение за издателската индустрия: пазарът не може сам да поддържа оживения културен живот на една модерна държава. Няма нужда икономическите интереси, стоящи зад ИИ, да получават стимули.

Никой език да не бъде пренебрегван: нашата професионална гледна точка

- *Машините са не преводачи, а „преводоиди“. Те не превеждат; те генерират текстови материал.*
Използването на ИИ стандартизира преводите, води до обедняване на писмените култури и на езиците като цяло посредством - наред с други неща - “ефекта на подсказката” (склонността да се приема първият вариант, даден от машината) и самозамърсяването (машината се учи от себе си).

- *Всеки жанр заслужава да бъде превеждан от човек*
Идеята, че някои книги са по-подходящи за обработка от генеративен ИИ, води до опасно разграничаване между висока литература и другите текстове и възпрепятства общественото развитие чрез четене.
- *Всеки език заслужава да бъде превеждан от човек*
Ние оспорваме идеята за ИИ като инструмент за по-лесен достъп до редките езици. Напротив - предупреждаваме, че има опасност езиците хегемони да бъдат използвани като посредници. Без преводачите издателите ще зависят още повече от пазарните механизми при избора на произведения за превод.

Никоя книга да не бъде пренебрегвана: нашето хуманистично верую

- *Литературният превод не е препис*
Литературните преводачи превеждат текстове, вписани в своя културен, социален и исторически контекст, за читатели, които също са вписани в свой специфичен контекст. Преводът изисква разбиране на тези контексти и умения за писане. Това е непосилно за машините без значителна човешка намеса.
- *Творчеството ни прави хора*
Човешко е да се съмняваш, а машините не го правят. ИИ предлага „функционални“ решения, които никой не може нито да проследи, нито да оспори. Хората трябва да имат право да творят – и да получават справедливо възнаграждение, ако това е тяхната работа, – да се наслаждават на произведенията и да обогатяват ума и душата си.
- *Литературният превод е литературно произведение*
Художественият превод трябва да се разглежда като литературна ценност от национален и международен мащаб и заслужава да бъде защитен като такава ценност. Практиките на извличане и събиране на информация, използвана за обучение на ИИ, само за целите на финансовата печалба, не само нарушават законите за авторското право, но и увреждат културното наследство на човечеството.

Превод Милена Попова, Владимир Молев, Теодора Цанкова